

De paardenjongens

Over het boek

Auteur: Johan Ehn

Vertaler: Mijke Hadewey van Leersum

Uitgeverij: Pelckmans

Over de maker

Johan Ehn is een Zweedse acteur, geboren in 1967. Voor hij boeken begon te schrijven was hij bekend als acteur voor zowel film als toneel. Hij was eigenlijk van plan kunstenaar te worden, maar toen werd hij zo gegrepen door het acteren dat hij daar zijn beroep van wilde maken. Via het schrijven van toneeltekst kwam hij uiteindelijk tot het schrijven van zijn eerste roman. In het Zweeds schreef hij ondertussen drie romans. Alleen “De paardenjongens” werd in het Nederlands vertaald.

Korte inhoud

Tsjechoslowakije – 1926. Sasha en Janek groeien op in een kindertehuis, waar ze opgeleid worden tot acrobaten te paard. Nadat Janek daar heel zwaar gestraft wordt, lopen ze weg en sluiten ze aan bij een circus. Ze worden volleerde acrobaten te paard, maar hun dromen en daarbij horende ongehoorzaamheid spelen hen parten. Uiteindelijk belanden ze als jongvolwassenen in Berlijn. Daar maken ze nieuwe vrienden die hen introduceren in de legendarische club El Dorado. Als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt, wordt hun vriendschap plots gevaarlijk.

Een tweede verhaallijn speelt zich af in het heden (2014, Zweden). Ook Anton (19 jaar) is een jongen met een grote liefde voor paarden. Na zijn eindexamen neemt hij een baantje aan als thuishulp. Hij krijgt de zorg over Alexander op zich. Die weigert zijn keuken uit te komen en praat niet. Toch slaagt Anton erin met hem te communiceren. Hij stoot op oude foto's van twee circusartiesten. Geïntrigeerd door die foto's probeert hij achter het verhaal van de oude man te komen.

Hoe verder het verhaal vordert, hoe dichter de twee verhaallijnen bij elkaar komen.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover en titel

- Spreekt de cover je aan? Waarom wel/niet? Zou je het boek aan de hand van de cover uitgekozen hebben? Waarom wel/niet?
- Wat vond je van de foto op de achterflap? (Maakt het nieuwsgierig? Maakte je zelf een link naar homoseksualiteit? De sepiatint heeft iets retro?..)
- Nadat je het boek gelezen hebt, wordt duidelijk dat deze foto Sasha en Janek moet voorstellen. Wie is wie volgens jou? Waarop baseer je je? (afgaand op het fragment op p.241 zou Janek de linkse zijn en Sasha de rechtse. Afgaand op het karakter van de personages zou je eerder kunnen denken dat Janek rechts staat, want die heeft een dromerige blik.)

- Kan je de titel verklaren? (paarden zijn voor alle hoofdpersonages in het verhaal heel belangrijk: Janek en Sasha als circusartiesten, maar ook de bijzondere band die Janek heeft met het paard Král. Anton is ook verzot op paarden. Na een val moet hij zijn angst zien te overwinnen en het vertrouwen van zijn paard terugvinden. De oude Alexander helpt hem daarbij.)

1.2. Personages

De vier hoofdpersonages zijn Sasha en Janek in het verleden en Anton en Alexander in het heden.

- Alle vier de hoofdpersonages evolueren doorheen het verhaal. Kan je die evolutie voor elk van hen kort schetsen? (Sasha: oorspronkelijk de zelfzekere die Janek beschermt en onder zijn vleugels neemt, terwijl Janek teruggetrokken en stil is. In Berlijn wordt Janek de onverschrokken en Sasha de voorzichtige / Anton voelt zich in het begin heel onzeker over zijn relatie met Peter, maar krijgt naar het einde van het verhaal de bevestiging dat alle oké is. Door een val van zijn paard krijgt hij schrik om te rijden, Alexander helpt hem hier overheen / Alexander is in het begin heel teruggetrokken, maar leert Anton te vertrouwen en er groeit stilaan een band tussen de twee)
- Enkele nevenpersonages hebben een belangrijke invloed gehad op het leven van Sasha en Janek. Kan je uitleggen waarom?
 - Moeder-overste: geeft Janek stokslagen en verkoopt Král, waardoor de twee beslissen om weg te lopen uit het kindertehuis.
 - De circusdirecteur, signor Barsotti: hij heeft de jongens overtuigd zich bij het circus aan te sluiten en zorgt er zo voor dat ze niet op straat terecht komen. Hij is echter ook degene die ze op straat zet als ze het te bont maken.
 - Hannelore: vooral Janek geraakt in de ban van haar opruiende praatjes en laat zijn voorzichtigheid varen. Zonder het zelf te beseffen drijft ze een wig tussen de boezemvrienden.
 - Klaus en zijn vrienden: introduceren Janek en Sasha in de LGBTQIA+-scene van Berlijn.
- De relatie tussen Janek en Sasha verandert doorheen het verhaal. Hoe verandert die? (aanvankelijk zijn ze als broers voor elkaar, maar in de puberteit ontdekken ze dat ze ook romantische gevoelens voor elkaar hebben)
- Het is al snel duidelijk dat de oude Alexander ofwel Sasha ofwel Janek is. Wanneer had jij door om wie het precies ging? Wat heeft je op het juiste spoor gezet? (p.15 een eerste foute hint – waar je leest dat Sasha ook Alexander wordt genoemd, p.333 neemt Sasha het paspoort van Janek om naar de afspraak met de Gestapo te gaan, achteraf gezien verklaart het ook waarom Alexander zo zwijgzaam is.)

1.3. Genre

“Coming of age is een genre binnen literatuur en film dat zich richt op de psychologische en morele groei van de hoofdpersoon, vaak van jeugd tot volwassenheid.” (Wikipedia)

- Kan je deze definitie toepassen op de verschillende personages?
 - Janek en Sasha komen er o.a. via de Club Eldorado achter welke gevoelens ze voor elkaar koesteren. Ze gaan hier in het oog van de Nazi-storm op een verschillende manier mee om: Sasha begrijpt dat hun homoseksualiteit gevaarlijk is binnen het heersende klimaat, terwijl Janek er zich niks van aan lijkt te trekken. Sasha is ook degene die meer experimenteert op seksueel gebied. Ook hun morele kompas wordt in de aanloop naar WO II zwaar op de proef gesteld (denk aan de boekenverbranding, de manier waarop met Hannelore omgegaan wordt...) Ze worden volwassen in een wereld die niet altijd vriendelijk is.
 - Anton is net afgestudeerd en moet bepalen wat hij met zijn leven wil gaan doen. Hij stelt zich ook vragen over zijn relatie met de oudere Peter. Samen met zijn vriendin Mathilde stelt hij zich ook vragen bij de evolutie van de LGBTQIA+-gemeenschap doorheen de geschiedenis.

1.4. Vertelperspectief / structuur

Er zijn twee verhaallijnen: die van Sasha en Janek rond de Tweede Wereldoorlog en die van Anton en Alexander in het heden.

- Had je een voorkeur voor een bepaalde verhaallijn? Waarom was dat zo?
- Waarom heeft Johan Ehn er volgens jou voor gekozen om ook een verhaallijn in het heden toe te voegen? (het zorgt voor een vergelijking van homoseksualiteit vroeger en nu, het creëert een extra spanningsboog:

wie is Alexander?, herkenbaarheid voor de lezer, op een originele manier extra mysterie brengen in de verhaallijn van Janek en Sasha, het is een dik boek en de afwisseling zorgt ervoor dat je geboeid blijft...

1.5. Stijl

In recensies lees je o.a. de volgende meningen over de schrijfstijl:

- “Er zijn een paar storende fouten (ouder dan mij, zoals hem) in de vertaling geslopen en het boek is sowieso een beetje taai. Te ambitieus en uitvoerig en, zoals wel vaker, neemt de informatie uit de research van de auteur het regelmatig over. Dan wordt het te uitleggerig.” (jaapleest.nl/de-paardenjongens/)
 - “De schrijfstijl van Johan Ehn is indrukwekkend, intens, aangrijpend, sfeervol en meeslepend.” (hebban.nl/recensie/heavenleighbooks-over-de-paardenjongens)
 - “Een verhaal (...) dat gebaseerd werd op ware gebeurtenissen, met historisch besef, maar ook meeslepend opgeschreven - ja, dit boek moest vertaald worden, en nu moet het ook gelezen worden.” (edwardvandevendel.nl/leestips/de-paardenjongens)
- Welke mening deel jij? Kan je voorbeelden geven om je mening te ondersteunen?

1.6. Tijd en setting

- Wat zijn de belangrijkste settings van het verhaal? (Het verhaal in het verleden heeft twee belangrijke settings: het circusmilieu en de club Eldorado. Het hedendaagse verhaal speelt zich voor een groot stuk af in het huis van Alexander, op café en in de manege.)
- Waarom is de flat van de oude Alexander als setting van belang? Wat leert het de lezer? (het feit dat Alexander eigenlijk Janek is, verklaart veel: hij heeft een vorm van autisme. Dat kan verklaren waarom hij de keuken niet uit wil, waarom hij niet spreekt, waarom de flat zo netjes is...)

2. VERWERKING

2.1. Circusleven

- Denk je dat het circusleven sinds de tijd van Sasha en Janek ingrijpend veranderd is? (trekken nog altijd rond, maar veel meer regelgeving + groot contrast tussen klein circus dat in een dorp neerstrijkt t.o.v. grote voorstellingen zoals Cirque du Soleil)
- Wie ging er al eens kijken naar een circus? Wie is er fan, volgde misschien zelfs al eens een workshop of gaat naar een circusschool?
- Wat is er zo leuk aan? Vind je het verantwoord dat er in een circus met dieren opgetreden wordt?

2.2. Homoseksualiteit vroeger en nu

- Het boek behandelt het thema homoseksualiteit op een genuanceerde manier. Kan je voorbeelden uit de tekst halen die dit ondersteunen? (bv. nu: p.67, p.118-119, p.219-221 / vroeger: p.175, p.205, p.228, p.263)
- Hoe denk je dat de maatschappij vandaag naar LGBTQIA+ kijkt? Hoe sta je zelf tegenover initiatieven zoals Pride (in het boek denkt Anton hierover na op p.66-67, p.118)?

2.3. Leeftijd

In het boek wordt van tijd tot tijd nagedacht over leeftijd en hoe de maatschappij omgaat met kinderen en ouderen (kinderen en volwassenen worden vaak niet serieus genomen).

- Kan je je bepaalde discussies over leeftijd herinneren? (p.92: Er is een parallel tussen de manier waarop de directeur van het verzorgingstehuis praat over de ouderen en de manier waarop de nonnen omgaan met de kinderen in het rusthuis. p.82: De collega van Anton noemt de bewoners niet bij naam maar bij kamernummer. Anton denkt vaak na over leeftijd, omdat hij zelf bijvoorbeeld een relatie met een oudere man heeft en op oudere mannen valt, maar ook omdat de ouderen op zijn werk weer kinds worden, of bijvoorbeeld luiers dragen. De eerste keren dat hij oude mensen verzorgt en dus oudere lichamen ziet, schrikt hij van het contrast met zijn eigen, gezonde lichaam, maar al snel leert hij dat het bij het leven hoort en dat hij vooral goed wil zorgen voor de mensen.)

- Mogen de kinderen wel kinderen zijn in het boek? (p.127: Sasha stelt dat je op je 13de al volwassen bent. Hij vindt het niet gek dat hij op zijn 10de al moet werken tijdens gevaarlijke acts. Zouden we dat vandaag nog denken? Daartegenover staat Anton die op jonge leeftijd al alleen gaat wonen en op zijn 19de begint te werken, maar wel nog zoekende is over wat hij net wil in het leven en de ruimte krijgt om te experimenteren. Hij heeft vrije tijd om uit te gaan met vrienden, een hobby uit te oefenen en na te denken over wat hij wil in het leven.)
- Op p.13 zegt Mathilda dat "iedereen (...) maatschappelijk werk voor bejaarden zou moeten doen. Om te zien wat ons te wachten staat. Dan zouden we misschien wat meer respect hebben voor de ouderen van dagen. En hopelijk een beter zorgbeleid." Wat is jouw mening hierover?

2.4. Faction

Johan Ehn schreef een fictief verhaal over twee circusjongens in de aanloop naar de Tweede Wereldoorlog. Hoewel het verhaal van de jongens verzonnen is, staan in het boek ook veel feiten die waargebeurd zijn.

Als er binnen je groep interesse voor is, dan kan er op de volgende onderwerpen dieper ingegaan worden:

(klik op de links voor online achtergrondinformatie)

- [De Sokolbeweging](#)
- [Voltige](#)
- [Dokter Magnus Hirschfeld](#)
- Klaus Mann → met [boekentip](#)
- [Lipizzanerpaarden](#)

2.5. Creatieve verwerking: maak een podcast

MATERIAAL

-
- door de juryleden gekozen fragment
-
- eventueel een computer of tablet waarop achtergrondinformatie opgezocht kan worden
-
- een smartphone of tablet waarmee de podcast opgenomen kan worden (professioneel materiaal hoeft echt niet).
-

Stel dat Anton een podcastmaker is die kan terugkeren in de tijd. Laat hem een podcast maken met de jonge Sasha en Janek over een bepaalde passage in het boek. Dit kan tegenwoordig eenvoudig met een smartphone opgenomen worden. Wat de onderwerpen betreft kan je bijvoorbeeld ook inspelen op de onderwerpen die hierboven benoemd werden.

- Spreek af wie welke rol op zich neemt
- Bereid samen de vragen en antwoorden voor. Een podcast bevat vaak ook een stukje duiding over de achtergrond van het verhaal. Probeer die er ook in te stoppen.
- Eerst eens oefenen en dan opnemen maar!
- Als er genoeg tijd is, kan alles tot een echte podcast gemonteerd worden.

3. VERDER LEZEN

- [Een Mann – En ik was zijn held – De naam van mijn vader](#) / Rindert Kromhout (Leopold, 2016 – 2016 – 2020)
Een trilogie over Klaus Mann en een goed portret van de opkomst van het nazisme in Duitsland, WOII en de nasleep ervan.
- [De poppenspeler van Lampedusa](#) / Rindert Kromhout (Leopold, 2022)
Gelijkaardig thema, maar dan in het Rome van na WOII. Juryleden lazen dit al als ze vorig jaar met groep 6 meegelezen hebben.
- [Wat het hart verwoest](#) / John Boyne (Meulenhoff, 2019)
Fictief levensverhaal van de Ierse Cyril die zijn eigen identiteit zoekt en daarvoor het Katholieke Ierland achter zich laat. Ook dit verhaal speelt zich af na de Tweede Wereldoorlog.